

Телійчук Віталій Григорович

доцент кафедри,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник, доцент

Семеницький Олексій Вадимович

аспірант кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ З НАСЕЛЕННЯМ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ТА РОЗКРИТТІ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У сучасних умовах, забезпечення і гарантування реалізації конституційних прав кожного громадянина нашої держави, попередження злочинних посягань, особливо з боку організованих угруповань і злочинних організацій, захист громадян від насильницьких дій, боротьба з особливо небезпечними злочинами – розбоями та грабежами, нанесенням тяжких тілесних ушкоджень, економічними злочинами – є пріоритетним напрямком діяльності Національної поліції України [1]. Відомо, що найбільш вагомий відсоток виявлення та розкриття загальнокримінальних злочинів припадає на діяльність Національної поліції України. Тому особливо актуальною є проблема взаємодії оперативних підрозділів, спеціально створених для боротьби зі злочинністю у рамках виконання основних обов'язків, з населенням, адже охорона громадської безпеки, забезпечення прав і свобод громадянина, боротьба з корисливо-насильницькими злочинами не можуть вестись ефективно без підтримки населення.

Закон України «Про Національну поліцію» ставить певні вимоги до поліції щодо організації взаємодії з населенням, наприклад, ч. 2 ст. 9 Закону вимагає від поліції «Забезпечення постійного інформування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку», а ч. 6 цієї самої статті передбачає, що «проекти нормативно-правових актів, що стосуються прав та свобод людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України». У свою чергу, у ч. 1 ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено положення, що «діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб»; також у ч. 2 ст. 89 цього самого Закону законодавець говорить про співпрацю та взаємодію поліції з громадськістю в якості необхідної умови ефективної роботи поліції: «співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності такої діяльності» [2].

Питання взаємовідносин населення з поліцією є актуальним як з точки зору практики, так і теорії. Ця проблема постійно досліджується практиками-правоохоронцями і науковцями. Необхідно зазначити, що значний внесок у розробку даної проблеми зробили такі вчені: М.І. Ануфрієв, О.М. Бандурка, М.В. Голуб, В.І. Дяченко, А.П. Закалюк, А.П. Ключніченко, Л.М. Колодкін, А.П. Коренев, М.В. Костицький, Ю.Ф. Кравченко, С.Л. Курило, А.В. Майдигов, С.І. Субота, В.Д. Сущенко та ін.

Процеси демократизації, що розгортаються в країні, активізували останнім часом діяльність громадських формувань з правоохоронними функціями, що можна пояснити громадською зацікавленістю населення України у вирішенні складних проблем у галузі боротьби зі злочинністю і охорони громадського порядку. Це, у свою чергу, зобов'язує правоохоронні органи здійснювати не тільки правоохоронне, а й більш широке соціальне обслуговування населення, що потребує збільшення масштабів взаємодії Національної поліції (далі – НП) із соціальними групами, певними верствами населення і суспільством у цілому.

Взаємодія з громадськістю дозволяє поліції підвищити рівень та ефективність роботи по забезпеченню порядку в громадських місцях, у боротьбі з хуліганством, розкраданням державного та приватного по майна, у профілактиці правопорушень, виявленні умов та причин їх вчинення [3].

На сьогоднішньому етапі розвитку держави є певні труднощі по здійсненню взаємо-

дії поліції та громадськості. Насамперед, це пов'язано з такими недоліками: рівень інформованості громадян про злочинність і пильність поліції по боротьбі з нею невисокий; ставлення до поліції, яке є узагальненим показником її діяльності, що переконливо говорить про становище і статус поліції в суспільстві, готовність громадян до співробітництва з органами правопорядку в цілому негативне, престиж професії низький [4, с. 99–100]

У зв'язку з цим на перше місце виходить необхідність з боку правоохоронних органів, зокрема, оперативних підрозділів НП вжити невідкладних та ефективних заходів по поліпшенню стану оперативної обстановки. Серед таких заходів важливе місце займають дії правоохоронців по залученню до охорони публічного порядку громадськості як у якості громадських формувань по охороні громадського порядку, так і окремих громадян, які мають належний досвід, відповідну інформацію та бажання разом з поліцією брати участь у відповідних заходах. Дуже важливо з боку поліції правильно організувати цю роботу, максимально ефективно використати потенціал населення у справі боротьби з правопорушеннями, залучати до співпраці все більшу кількість населення.

Також необхідно повною мірою використовувати той зарубіжний досвід взаємодії поліції з населенням, який накопичений в інших країнах. У таких країнах, як США, Німеччина, Франція, Великобританія, Австрія, Бельгія, Італія, Японія та інші вважається, що взаємодія поліції з населенням є необхідною умовою ефективної роботи правоохоронних органів. Відомі західні програми взаємодії поліції з населенням – «Сусідська допомога», «Зупини злочинця», «Громадський патруль», «Адміністративна допомога», «Команди нерозкритих справ», «Допомога жертвам правопорушень», створення оперативних груп з охорони публічного порядку та боротьби з правопорушеннями, утворення наукових та педагогічних організацій, які передають поліції результати своєї роботи та надають рекомендації по підвищенню ефективності роботи правоохоронних органів [5].

Як приклад позитивного досвіду взаємодії поліції з населенням у Великобританії є так звані консультативні комітети, які організовані в кожному поліцейському підрозділі. Мета засідань цих комітетів – розгляд питань забезпечення громадського порядку, попередження, розкриття злочинів та розгляд проблем на даній території, заслуховування звітів та інформації від поліції. Всі рішення та побажання громадськості, які розглядалися на засіданнях цих консультативних комітетів, включаються у плани роботи відповідного поліцейського підрозділу. Такий досвід іноземних держав після ретельного опрацювання та застосування його в сучасній роботі правоохоронних органів України, на нашу думку, сприяв би активізації взаємодії поліції з громадськістю у справі забезпечення публічного порядку, профілактики та розкриття злочинів, у тому числі корисливо-насильницьких.

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити певні висновки.

Вдосконалення взаємодії поліції з населенням – необхідна умова існування довіри громадян до правоохоронних органів, а також і до влади в цілому; аналіз і використання зарубіжного досвіду участі населення у правоохоронній діяльності – дійовий інструмент якісного покращення співробітництва поліції і громадськості, реальна можливість підвищення ефективності роботи поліції; впровадження в роботу правоохоронних органів моделей діяльності поліції зарубіжних країн по використанню консультативного механізму та співпраці з населенням у справі охорони громадського порядку – нагальна потреба теперішнього часу; існує необхідність у розробці та прийнятті нормативних документів, регламентуючих цей аспект правоохоронної діяльності, як на державному, так і на галузевому рівні (Закони України, накази Міністра внутрішніх справ).

Залучення населення до правоохоронної діяльності є одним із основних факторів підвищення ефективності роботи поліції у справі охорони публічного порядку, профілактиці та розкритті злочинів. Взаємодія правоохоронних органів з громадськістю, удосконалення дій громадських формувань по охороні публічного порядку, участь поліції у вирішенні проблем певної території, в межах якої мешкає громада – все це вимоги сьогодення, ігноруючи які не можна провести якісне реформування правоохоронної системи в нашій державі.

1. Красюк І.П. Взаємодія експертних підрозділів і оперативних служб у протидії організованій злочинності: історія, сучасність, перспективи. URL: http://mnde.naiu.kiev.ua/.../g8_03.htm

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.

3. Радутний С. Партнерство заради правопорядку. *Міліція України*. № 1. 2000.

4. Дяченко В.І. Актуальні питання покращення взаємодії ОВС із населенням // Основні напрямки реформування ОВС в умовах розбудови демократичної держави: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 14–15 жовтня 2004 р.). Ч. 2. Одеса, 2004. С. 98–100.

5. Голуб М.В. Взаємодія поліції та населення як обов'язкова умова забезпечення належного стану публічного порядку в сучасних умовах. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/51208574.pdf>